

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Ο ΝΕΚΡΟΘΑΦΤΗΣ

Έκείνο το πρωί ή καμπάνα τής εκκλησίας του χωριού
εχτύπησε άργά και πένθια. Ή γυναικες που ήσαν μαζεμένες στις
αδύλες, στα χαγιάτια και τα λιαζωτά, σταυροκοπήθηκαν:

— Θεός σχωρέσ' τον, είπαν.
Είχε διαδοθή ότι ο Μήτρος ο Μερμηγκας, ο νεκροθάφτης τ'ού
χωριού, είχε πεθάνει.

Περγούσε πάντα σαν σιάδι.

— Πάει κι' αυτός! Έλεγαν τ'ά
δουλάκι στις βρύσες.
— Ήταν καλός άνθρωπος, ο
κακορίζικος!

— Άγιος, ο καιμένος...
— Τό κρασί τόν έφραγε.

Στά καρνεϊα, κάτω από τούς
παχιούς τούς ίσιους τών πλατά-
νων, οι χωριανοί κουβέντιζαν κι'
αίτοι για τó γέρο Μήτρο:

— Πόσους νάχη θάμει, βρέ
παιδιά!

— Έγώ από μικρό παιδί, έστι
νεκροθάφτη τόν θυμάμαι.

— Τώρα ήθελε κι' ή άράδα του.

— Κ' ήταν έρμηος ο δόλιος!

— Και δέν έχει και κανένα
για νά τó κλείση τ'ά μάτια του!

— Συχωρεμένη γυναίκα ή ψυ-
χή του!

Καθένας κάτι είχε νά διηγηθή από την έφημη τή ζωή του φτωχού
άνθρώπου. Ήνοχος και σιωπηλός, σαν τόν θάνατο που ίστηροτούσε,
ποτέ δέν έβγαζε λέξι από τó στόμα του και τó πέρασμά του, με τήν
τοσά πάντα και τó φανάρι στόν όμο, ήταν πάντα άθροβο και σιω-
πηλό. Μοναχός του πάντα κάθονταν στις άκρες
της ταβέρας, μακριά από τούς άλλους πελά-
τες που γλεντούσαν, σαν νά μην ήνθε πεύ
στον ζωντανός, κι' έπινε με δίψα τó κρασί
του. Μοναχός ή με δυο-τρεις μετρημένες φίλους
του, που έπιναν κι' αίτοι σιωπηλοί, έπιναν και
δέν μιλούσαν, σαν κι' αΐτον.

Κι' όταν νύχτωνε καλά, κι' ή ώρα έπερονο-
σε και ο κόσμος κινούσε για τ'ά σπίτια του, κι'
οι δρόμοι σμηιδναν και νύσταζε τó κατηλιό
το φώς και ή βαρέλες φανόντουσαν σαν νά
κοιμόνταν στη σειρά, κι' όλα ήσαν ησυχία και
άκίνητα εκεί μέσα, τότε αΐτος άκουμπουσε στο
χέρι, τó βαρύ κεφάλι του, κι' άρχιζε νά τρα-
γουδά σιγά και παραπονεντικά, τραγουδία δι-
κά του, κάτι τραγουδία θλιβερά, σαν κάποιον
νά μοιολογούσε, σαν κάποιον νά νανούλιζε:

*Κοιμάτ' ός κρίνος στο βουνό,
σαν λέρδικα στα δάση,
άφήστε τó πουλάκι μου,
τόν ύνανο να χορτάση.*

Ή άλλαζε τόνο σκάνοντας τó κεφάλι του
τόσο χαμηλά, που λείφταν τ'ά μαλλιά του μέσα
στο ποτήρι του:

*Κλαίω στενάξω θλιβερά,
μυρρίζει ή καρδιά μου
και σαν τής βρύσης τó νερό,
τρέχουν τ'ά δάκρυά μου.*

Ή σήκωνε τó κεφάλι του ψηλά και έλεγε σαν νά μοιολογούσε:
Κυπαρισσάκι μου ψηλό, *ξέμπλεξε πεύ τις ρίζες σου.*
που τρέφεται στο χώμα, *Α π' τής φτωχής τó σάμα...*

Κι' όταν ή ώρα είχε περάσει πεύ πολύ και τó
χωριό κοιμόταν, και ή ταβέρα ήθελε νά κλείση,
έπιανε στόν όμο τ'ά σινεργά του και χινόταν μέ-
σα στο σκοτάδι, μοιρομυρίζοντας πάντα τó ίδιο τó
τραγουδί, τó ίδιο πορόπνο:

*Ο κόσμος, κι' εφραμάκωσε
επάγοσ' ή ζωή μου,
έλα πάρε με θάνατε
δ'όσ' τήν άνάπασι μου!*

Κι' ο θάνατος φαίνεται πως
τόν άκουσε... Κρεβατιόθηκε έ-
ξαφνα και πέθανε!...

Τό βράδυ, όταν έπιανε νά
σοιρομυρίζη ή π'α πρόθυμης και
θεοφοβούμενης νοικοκυρής πηγαν
νά τόν ξενοχτήσουν.

— Για σ'όχιό! δ'όπως έλεγαν.

Πού νά τόν άφήσουν μοναχό; Μπορούσε νά τόν άδρασκέλιση κα-
νένα σκυλί ή και καμιά γάτα. Νά κοιλαστή τού εδδίου ή ψυχο-
ύα του!...

Στό φτωχικό του μαζεύτικαν κι' όλοι οι φίλοι του οι άμύλητοι, οι
καλοί του συντρό-
φοι, όλοι οι μετρη-
δες τής ταβέρας,
τό εϊσάφι, φίλοι
γαρδιαζοί κι' άς ει-
χαν χρόνια νά πούνε
άλλη λέξι, από μιά
εκαλή-μέρα — εκα-
λή-σπέρα μ' αΐτον.
Συντρόφοι στο πάρο-
πνο και συντρόφοι
τής νύχτας στην τα-
βέρα.

Τό βράδυ μερικές θεοφοβούμενες νοικοκυρής
πήγαν νά τόν ξενοχτήσουν.

Όλοι ήσαν έξει έν
σώματι. Ο Γώγος, ο
παλιός ο χωροφίλα-
κος, που κρατιότανε
από τó Σούλι, ο Λίας
ο Κορμάς, που έφρι-
εαν τις καλύτερες τις σκούτες στο χωριό, ο Ρίζος ο δραγάτης, ο
Νάνος ο Ντελής, όποι χτυπούσε με κέρι τις καμπάνες, καντηλανά-
φτης με τó όνομα κι' ο Κοσμάς ο Κερσετής άπ' τήν Βροντολαγκάδα.

Ο Μήτρος, κοκαλιασμένος, κίτρινος, όμι κίμποριασμένος
πλέον, αλλά ίσιος, σαν νά εκαμάθωνε, χωρίς τ'ά σινεργά του πεύ,
μή τ'ά καλά του ρούχα και λουλουδάκια γύρω του, κείτονταν πάνω σε
μιά βγαλμένη πόρτα κι' έμοιαζε σαν γαιτοός!...

Ένώμισε κανείς ότι στολισθηκε για νά δεχτή για πρώτη και τε-
λευταία φορά τούς φίλους του στην γημνή και κρύα, σαν τούς τί-
φους, κάμαρη του.

— Τόν έφραγα ή κακουτέραι τόν άμοιρον! Έλεγαν οι γερόν-
τιστες.

Πάνω τó κεφάλι του ένα κεράκι κολλημένο σ' ένα πιάτο, σιγό-
καγε άπαλά.

Ψηλά στην καίκομασπαστη τήν όροφή, οι καπνοί άπ' τó λιβάδι
σμηιδνιζαν ένα μεγάλο γροχό σίνεργε.

Γύρω οι τοίχοι άδειοι. Ούτε μιά στολιδί. Μονάχα ένας καθρέ-
φτης σπασμένος, φαγιμένος, γυρισμένος ανάποδα (για νά μη διπλο-
ση ο θάνατος) βρισκόταν επάνω σ' ένα γημινό τραπέζι.

Πέρα, σε μιά άλλη άκρη, ήσαν άκουμπισμένα τó τραπέζι του και
τó φανάρι του, οι άχόριστοι, οι συντρόφοι του, που
τόσα και τόσα ός τ'ώρα μνημόνια είχανε άνοί-
ξει! Έβγαζαν τόξα κι' αΐτά λυπημένα στού ά-
φρέντη του τó χαμό...

Ή ώρα περονούσε δύσκολα. Ή κουβέντες και
ή παλιές ή ιστορίες άρχισαν:

— Έ, πως νά περάση ή ώρα!

— Νά μην πετάξε τó πιάτο τού κερού, είτε
ή κυρά Άντωνόνα τού πρωτομάστορα, γιατί θά
πάη νά καθήση ή ψυχούλα του εκεί μέσα, για νά
πιη νερό.

Σέ λίγο ήρθε και ή θειά ή Σταύρανα νά τόν
μοιολογήση.

— Ηώς νά πάη άμοιρολόγητος στόν άλλον κόσμο, γιέ μου!

Και τó μοιρολόγι άρχισε σιγαλά και απαλό στην άρχη, σαν πόνο:
που πρωτοχρητα και έπειτα μεγαλώνει κι' άντριεύει κι' άγριεύει.
Ή φωνή της πήρε τή σιγαρήνι τού νυχτοπούλιου φωνή, που κλείει
στα χαλιάματα τού κάστρου:

*Καλά νά τότε νύστετε,
στολίστε τον με τάξι,
γιατ' είν' ο δρόμος μακρονός
και μήπως δέν βαστάξει...*

Κ' ή άλλες γυναίκες φοκούζαν
όλες μαζί:

*Φέγτε μου τ'ά χεράκια του,
με μύσχο νά τ'ά πλύνω...*

Τ'ά μάτια τών μετρηθών έ-
κοκκίνισαν. Θέλει από τή λύπη,
θέλει από τó κρασί.

Πάνω στα νεκρόσσημα τραγού-
δια και τ'ά μοιρολόγια τ'ά πικρά,
ένα σκυλί ούλολιζε έξαφνα στο
δρόμο.

— Νά φάη τού κεράκι του
τού Ισμαδιακό! είτε τής Γιώτενας
ή Λέγκω, που είχε τή μεγάλη κα-

—Νά φάη τού κεφάλι του τού
ισμαδιακό.

— Ξέμπλεξε πεύ τις ρίζες σου

— Έλάτε τώρα, στην όγειά του.

ουδία, από πάνω από τα χασάκια, και κάθε μέρα άνοιγε πόλεμο με τα παιδιά που έλεγαν τα καρδία.

Έπειτα θυμήθηκαν και άλλους πεθαμένους. Είπαν για τον έναν, για τον άλλο, για τη Νταβόλεν, τη συκοφαντή τη Μητσηνα, την άξια εκείνη γυναίκα, που ήταν ένα κομμάτι μάλαμα, είχαν για κάποιο Ξοπίζο, που βγαίνει κάθε βράδυ στο «ρούπατο» της Βασιναράης και τόσα άλλα, τόσα άλλα και ενδιαφέροντα, ως που άρχισαν να λαλάνε τα κοζακόρια...

Έπειτα λίγο-λίγο άρχισε να φέγγει. Ο ούρανος γαλάττωσε, τα χάρσα άκούστηκαν να περνάνε στους δρόμους μακρονά, ή έργατιά να διαβαίνουν γά τ' άμπέλια, τα πουλιά να πορποουλίζουν στα κλαδιά και τα μικρομάγαζα ν' άνοιγουν ένα-ένα.

Στό δρόμο άρχισαν ν' άκούγονται βιαστικά περάσματα.

Τό φανάρι που έβγαγε κάτω στο λιμάνι είχε σβήσει.

Η μέρα έρχόταν αγαλά, σαν κοπέλλα, που άνεβαίνει κορμασμένη, γεμάτη κοζακινίσματα.

Σε λίγο ήρθαν κι' άλλες γυνακούλες επως να έρχόντουσαν από τό βράδυ, που είχανε μαζά παιδιά, έχαιρέθησαν και έκασαν κι' αυτές κοντά στον Μαιρω-Μήτρο!

Ο ήλιος άρχισε να βγαίνει. Έπειτα τα παιδιά της έκκλησίας έφεραν την κάσα των φτοχών για να τον βάλουν μέσα, την παλιά αντροφόρα του Μήτρου στο έκκλησία του νεροταριού.

Σε λίγο ώρα ή κηδεία βγήκε στο δρόμο.

Πήγανε μπροστά ό κοζακινίσκος ό πατάς και ακολουθούσαν πίσω τα εμμανούλια και έρχόντουσαν Ξοπίζο ή γυνάικες με τις μαφές, τις καλές των φροσές, όπου γυάλλαν στον ήλιο.

Έφτασαν στο νεροταριό. Ο τάφος, μαφός και βαθύς, σαν στόμια πεινασμένο, με χάλιασμένα δόντια, περιμενε ήσυχά τό νεκρό. Γύρω-γύρω ήταν κάπου-κάπου σαμαμένη λίγη πρασινάδα, κανένα άγρολιούλοδο, που άνοιγε στον ήλιο τα μάτια του.

— Δείτε τελευταίον άσασμόν!...

μοιρομύρισε ό παπάς.

Οι γ'λοι του έσκυφαν και φίλησαν τό Μήτρο, που πέταξαν κι' από μια χορτίτσα γύμια άπάνω του, για να μην τον βλέπουνε στον έθνο του.

Κι' ό Μήτρος τό δεχότανε όλα άτάραχος κι' άδιάφορος, και τά φιλά κι' τις χορτίτς τό γύμια...

Τό μεσημέρι έλάνω στον λιγδομένο πάγκο, στου Νάκου τη ταβέρνα, οι παλαιοί-οί φίλοι του μακαρίτη ήσαν στη θέσι τους και κοιτούσαν, κάτω από μιά λεμονιά τόν ήσιο.

Τά μάτια τους ήσαν άκόμα θλιωμένα—θέλεις από τη λύπη, θέλεις από τό κρασί—και ή όζά έχόρταν γύρω-γύρω με κοζακέλι που σπινθιόζε.

- Θεός σχωρέ στον! είτε ό Κοπάς.
- Άγ! να μην είναι και αυτός μαζά μας!
- Ο Παντοδύναμος ν' άναστήρι την ψυχούλα του!...
- Ούτε σέ ζωντανούς, ούτε σέ πεθαμένους έκανε καζό ποτέ!
- Και όλο και έφταναν ή άράδες, μαφές από την πολικαίρια, σαν ντυμένες πένθημα, για να τους παρηγοήσουν.
- Καλός άνθρωπος ό κοζομιοής!
- Άγιος!
- Άιντε, άς ποιήσε στην ύγειά του!...
- Στην ύγειά του!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ...

ΟΙ ΠΟΝΤΙΚΟΙ... ΠΟΥ ΚΕΛΑΔΟΥΝ!...

Ο Γάλλος ζωολόγος Μπριάο διηγείται ότι άκουσε κάποτε ποντικούς να... κελადούν! Τα τραγούδια αυτά άρχισαν συνήθως τό άπόγευμα κατά τη δύση του ήλιου, καθώς ανέκλιναν δε προήρχοντο από ένα παλιό ντουλάκι, μέσα στο όποιο υπήρχαν δίσκλιχα τάγματα ποντικών. Ο Γάλλος έπιστήμιαν κατάφωσσε ν' άνοιξη άδουρα τό ντουλάκι αυτό και πρόφτασε να ιδή τις κινήσεις του λαμού ενός ποντικού, ό όποιος κελადούσε, έχοντας τη μουσούδα σηκαμένη προς τό άνω. Τό κελάδμη τό, τό όποιον ήμοιαζε πολύ με τό τροποφόρητο, άκούγονταν και τις άκολουθές νύχτες πάντα στον ίδιο μουσικό τόνο.

Κάποιος περιηγητής διηγείται επίσης ότι άκουσε μια φορά έναν ποντικό να κελάδη, σέ κάποιο μικρό χωριό των 'Αρδεσιών όρέων. Ο ποντικός αυτός ήταν κλεισμένος σ' ένα μεγάλο κλουβί και έφραζε στις ήμιολογές νότες της μουσικής κλιμακός.

Ένας καθηγητής της Φυσικής, τέλος, είχε κλείσει κάποτε σ' ένα είδος κλουβιού έναν χαριτωμένο ποντικό, ό όποιος μετά τρεις ήμέρες άρχισε να λαλή θραυδάτα. Έμμε-

το έπιτυχίστατα τη φωνή του άηδου, του κοριδαλιού και του καναρινιού. Ο ποντικός αυτός έκελαδούσε μόνο όταν κατείχετο από μια οιαδήποτε συγκίνηση, όπως λ. χ. όταν του έδιναν τροφή, όταν του έβριγγαν ζυμιά γάτα κλπ.

ΣΤΑ ΠΕΤΑΧΤΑ

Ο ΓΑΪΔΑΡΟΣ

Η ζωή του μεταξύ των πολιτισμένων και των άγριών λαών. Τά γαϊδουράκια του Κχίρου. Οι ήρωες που... γαϊδουροποιούνται!... Ο βασιλεύς Φραγκίζκος και τό γαϊδουρογέλο. Τό δέμα των γαϊδάρων. Είς τί χρησιμεί. Ο Σαμφών και ή γαϊδουρακόγνα. Γαϊδάρει... ρολόγια!...

Τό διατυχέστερο άπ' όλα τα ζώα είναι άναμφισβήτητος ό κόγ Μέντιος, ό γαϊδάρω. Δουλεία και ζύλο, να τό ριζικό του! Οι χωριάτι πρό παντός νομίζουν ότι τα γαϊδούρια έλάσθησαν από τον Θεό μόνο και μόνο για να δουλεύουν και να ζυλοκοπούνται!...

Άν όμως οι πολιτισμένοι λαοί περιφροούν τον γαϊδάρω, δεν συμβαίνει τό ίδιο και με τους ήμιπολιτισμένους και τους άπολιτιστους. Οι 'Αραβές π. χ. συμπλαθούν τό γαϊδούρι και τό χρησιμοποιούν πολύ περισσότερο από τό άλλο. Πρό όλιγον έτάν έγινε μια σχετική πολιτιστική στό Κάφο και άπεδείχθη ότι ή πόλις αυτή και τό περιχώρ της έφραγ 40,000 γαϊδουράκια, καλωθεμένα και διοκοφουσιμαμένα, που έχρησιμοποίντο ως μεταφορικό μέσον των Εβραίων ταξειδιωτών, αντί άμαξών και αϊτουκινήτων!

Οι ιδθαγενείς της νήσου Μαδουράς πιστεύουν ότι οι ήρωες που σπατώνονται ήπερασίζοντες την πατριδα, μεταμορφώνονται σέ... γαϊδάρους!

Φαντάσθε λοιπόν τί σεβασμό θα τρέφουν οι ιδθαγενείς της νήσου αυτής στα ήπομονετικά αυτά τετραπόδια.

Άλλά και τό γάλα τους άκόμα μάζ δίνουν τα σιμισθη αυτά τετραπόδια σέ όρισμένες περιστάσεις.

Τό γαϊδουρό γάλα, ως τροφή θρεπτική, ήταν γνωστή στην Εβραϊκή από την εποχή του Φραγκίζκου του Α' της Γαλλίας.

Ο βασιλεύς αυτός έπασχε κάποτε από μεγάλη άναμια. Οι γιατροί του Κράτους έκαμαν συμβούλια επί συμβουλιών, κανένα τους διαμα δεν μπορούσε να τον ιατροέρι. Κάποιος, τότε, ανέφερε στον βασιλέα ότι ζούσε στην Κωνσταντινούπολι κάποιος Έβραϊός, ό όποιος έθεωρείτο ως θαυματουργός γιατός.

Ο Φραγκίζκος Α', μόλις τό άκουσε αυτό, έμνησε στον έν Κωνσταντινούπολι πρεσβευτή του να στείλη άμέσως στό Παρίσι τον περίφημο αυτό γιατό.

Ο Έβραϊός έφυγε πραγματι για τό Παρίσι κι' όταν έφτασε εκεί και έήτησε τον άρροστο μονάχη... ως μονάχη για την αρροστεια του γιατρικό του πέδειξε τό... γαϊδουρογάλο!...

Οι Γάλλοι γιατροί παραένεθριαν, μα ό βασιλεύς άκουσε τη συμβούλι του Έβραϊού και άρχισε να πινη από τό γάλα αυτό. Σε λίγο χωρτό το γαϊδουρογάλο έθανιατούργησε κι' ό Φραγκίζκος έγινε καλά.

Από την εποχή δε αυτή ή χοήσις του γαϊδουρό γάλακτος έγευεζέθη σ' όλη τη Γαλλία.

Έκτός από τό γάλα τους τα γαϊδούρια μάζ δίνουν και τό δέμα τους, τό όποιο χρησιμεύει κινός για τίματα.

Τά καλύτερα, τά βροντωδέστερα γύμτικα εντασίλια είνε κατακορασμένα από δέμα γαϊδάρω.

Και για να τελειώνουμε, αναφέρουμε και τό άκόλυθο ιστορικό γεγονός:

Με μια σιαγόνα γαϊδάρω, ό Σαμφίων έπετέθη κάποτε κατά των Φιλιππιών και τους έτρεφε εις φρυγή, φρονέοντας πολλούς έξ αϊτών!

Σε πολλά χωριά της Στερεάς 'Ελλάδος οι χωριάτες έχον τό γάδαρο ως άσφαλές, στη Δυτική Ευρώπη, ή περίφημη «Ποστή του Γαϊδάρω». Την ήμερα αυτή

ένα γάδαρο και, έν πομτή και παρατάζει, όλοι οι κάτοικοι της πόλιος των όδηγούσαν στην έκκλησία, όπου φελόντουσαν διάφορα τροπάρια, παραλαγμένα για την περίσταση. Η γιορτή αυτή γινόταν εις άνάμνηση της επί κάλυο δνου ελάδου του Χριστού στα 'Ιερουσόλυμα.

Όπως έχουμε γράψει και άλλοτε έν έκτόσι, κατά των μεσαιώνων γινόταν κάθε χρόνο, στη Δυτική Ευρώπη, ή περίφημη «Ποστή του Γαϊδάρω». Την ήμερα αυτή

ένα γάδαρο και, έν πομτή και παρατάζει, όλοι οι κάτοικοι της πόλιος των όδηγούσαν στην έκκλησία, όπου φελόντουσαν διάφορα τροπάρια, παραλαγμένα για την περίσταση. Η γιορτή αυτή γινόταν εις άνάμνηση της επί κάλυο δνου ελάδου του Χριστού στα 'Ιερουσόλυμα.